

<https://doi.org/10.31516/2410-5333.059.04>¹

УДК 378.091.39.02

Г. А. Єрмолаєва

кандидат педагогічних наук, доцент, Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ermolaeva_anna@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-5324-8390>

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ СТОРІТЕЛІНГУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ БАКАЛАВРІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Проаналізовано можливості використання методу сторітелінгу в процесі викладання фахових дисциплін, зміни змісту професійної освіти та вдосконалення навчального процесу для бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи. В умовах інформаційного суспільства традиційне навчання, що передбачає спілкування викладача і студента, сутність якого зводиться до передання знань студентам; контролю викладача за якістю й успішністю засвоєння знань, поступово втрачає актуальність. Постає проблема використання сучасних форм і методів організації навчальної діяльності студентів, які б підвищували якість підготовки студентів. Визначено специфічні ознаки й особливості сторітелінгу. Доведено, що сторітелінг нині є актуальним інструментом передання інформації, формою організації пізнавальної діяльності, у процесі якої виникають умови для всестороннього розвитку особистості студента, та впливовим методом досягнення результатів діяльності.

Ключові слова: *метод сторітелінгу, вища освіта, професійна підготовка, бакалаври інформаційної, бібліотечної та архівної справи.*

Н. Yermolayeva

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Separated Subdivision "Mykolaiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts", Mykolaiv, Ukraine

USE OF STORYTELLING METHOD IN THE PROCESS OF TEACHING PROFESSIONAL DISCIPLINES FOR BACHELORS OF INFORMATION, LIBRARY AND ARCHIVE SCIENCE

Practical significance. Storytelling is now a tool for information transmitting, a form of organization of cognitive activity in the process of which conditions are created for the comprehensive development of the student's personality and an influential method of achieving results.

The aim is to study previous experience and analyze the features and ways of implementing storytelling strategies in the teaching of professional disciplines for bachelors of information, library and archive science.

Methodology. The methodology consists in the application of theoretical

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

methods (documentary analysis, analytical and synthetic information processing, comparison), which allows to identify and generalize the features of storytelling in the educational process of bachelors of information, library and archive science, change the content of vocational education.

Novelty. There was no use of the storytelling method in the teaching of professional disciplines for bachelors of information, library and archive science. The results prove that storytelling is now an important tool for information transmitting, a form of organization of cognitive activity in the process, which creates conditions for the comprehensive development of the student's personality and an influential method of achieving results.

The practical significance of the introduction of storytelling in the development of courses in disciplines ("Information and analytical activities", "Visual analytics", "Information monitoring", "Information management"), given the latest technologies in revealing the application of elements of virtual reality and augmented reality during training of future bachelors in information, library and archive science.

Conclusions. Thus, on the basis of theoretical research, the method of storytelling allows the most effective presentation of educational material, which causes positive motivation to know the subject in students, develops critical thinking, promotes the formation of their own opinions, allows discussions of different views, encourages to find different options of problem solving and use of interactive forms of work.

It is noted that the main difference of storytelling is the lack of obsessive suggestions, simplicity, listening or reading such a story, the audience will draw the right conclusion and remember a much larger amount of information. Theoretical developments of scientists on the application of storytelling in the practice of modern higher education are considered.

In the current conditions, modern students of Generation Z and higher school professors must apply the latest trends and modern techniques in their work, use modern educational tools, as well as develop their abilities.

Keywords: *storytelling method, higher education, professional training, bachelors of information, library and archival science.*

Постановка проблеми. Майбутні бакалаври, фахівці з інформаційної, бібліотечної та архівної справи дедалі більше розширюють діапазон виконання власних професійних функцій, зокрема тих, що пов'язані зі створенням та обробленням інформаційних потоків, їх аналізом, орієнтуванням у динамічному документообігу, забезпеченням ефективної суб'єктної взаємодії. Якість виконання зазначених функціональних обов'язків майбутніми фахівцями залежить від рівня їхньої підготовки в закладі вищої освіти, зокрема фахових знань, особистісних якостей, навичок комунікативної культури, «soft skills» тощо. Сучасний викладач має широкий методичний інструментарій, у якому з-поміж різноманіття нових засобів навчання належне місце посідає метод «сторітелінгу». Останній може застосовуватися в процесі викладання дисциплін як гуманітарного, так і спеціального циклів. Дидактичний потенціал сторітелінгу полягає в доцільному використанні викладачем інформації, яка

ілюструє матеріал, що вивчається, через розповідь, наприклад, доречної історії, з метою активізації студентської уваги, створення додаткового інтересу тощо. Зважаючи на вищезазначене, не маємо сумнівів щодо актуальності дослідження цього питання, оскільки цей метод сприяє вирішенню проблеми інформаційної перевантаженості студентів та слабкої реалізації виховних цілей у навчально-виховному процесі вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що в Україні аналіз методу сторітелінгу розпочато порівняно нещодавно і нині це вважається інновацією в освіті. Сторітелінг належить до інтересів зарубіжних та вітчизняних науковців. Слід зауважити, що І. Л. Побідаш (2019) визначила критерії сторітелінгу та узагальнила головні принципи його структури, С. П. Паламар, М. О. Науменко (2019) висвітлюють сучасні освітні інструменти для створення якісного контенту й оформлення сторітелінгу, Т. А. Лугова (2020) описує методику розробки нарративу та сторітелінгу навчальної ділової гри, що розвиває компетенції прийняття управлінських рішень, в основі якої – моделі проектного менеджменту, дизайн мислення; інформаційні блоки геймдизайну документів, зокрема «Biblestory» і «Канванаративу» як інструмент типізації сюжету гри та канва «Етичних дилем».

Проте використання методу сторітелінгу в процесі викладання фахових дисциплін для бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи ще не стало предметом вивчення.

Мета статті – виконати аналіз особливостей і шляхів імплементації стратегій сторітелінгу під час викладання фахових дисциплін для бакалаврів інформаційної, бібліотечної й архівної справи.

Відповідно до мети, під час дослідження задіяно теоретичні методи (документальний аналіз, аналітико-синтетична переробка інформації, порівняння), що вможливили виявлення й узагальнення особливостей використання сторітелінгу в навчальному процесі бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, дозволили відстежити зміни в змісті професійної освіти. У результаті застосування різних методів дослідження можемо довести, що сторітелінг нині є актуальним інструментом не лише передання інформації, а й особливою формою організації пізнавальної діяльності, у процесі якої виникають умови для всестороннього розвитку особистості студента, та впливовим методом досягнення результатів діяльності з метою вдосконалення навчального процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пропонуємо розглянути «сторітелінг» як складову комплексу інструментів, які виявляють певну ідею за допомогою цілої оповіді. Слід зауважити, що сторітелінг

можна вважати універсальним засобом, адже можливості його застосування є доволі широкими та не залежать від часу і місця.

У перекладі з англійської («storytelling», де story – розповідь, історія; tell – розповідати) – розповідь історії – ефективний метод подання інформації. Головними особливостями сторітелінгу є легкість, відсутність нав'язливих пропозицій. Слухаючи або читаючи таку історію, аудиторія сама дійде потрібного висновку і запам'ятає набагато більший обсяг інформації (Паламар, Науменко, 2019, с. 51).

Уперше техніку сторітелінгу в галузі освіти запровадив філософ-педагог К. Еган у праці «Teaching as Story Telling: An Alternative Approach to Teaching and Curriculum in the Elementary School». Автором запропоновано використання сторітелінгу як альтернативної стратегії для організації навчання в закладах початкової освіти. Праця «Narrative and Stories in Adult Teaching and Learning» М. Россітер є показовою в наступному етапі реалізації та дослідженні сторітелінгу, у якій йдеться про використання розповідей, історій під час навчання не лише дорослих, а й студентів закладів вищої освіти. Про можливість застосовування техніки сторітелінгу в процесі навчання будь-якого контингенту та універсальність цієї педагогічної концепції зауважує Ю. В. Коренівська (2020, с. 5–6).

Отже, базуючись на ґрунтовних дослідженнях та зважаючи на активне використання цього методу в сучасному освітньому середовищі, можемо відзначити, що метод сторітелінгу є своєрідним трендом в освіті. Подання навчального матеріалу у формі розповіді історій розвиває уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти студентів. Викладач, застосовуючи таку методику, власним прикладом формує у студентів вміння використовувати подібні методи в майбутній професійній діяльності.

Науковець В. Грушевська визначає різновиди сторітелінгу, а саме: усний сторітелінг (невіддільна складова публічних виступів, де важливими є погляд, емоції, жести, особистість мовця), письмовий сторітелінг (провідна техніка впливу та привернення аудиторної уваги, яка потрібна для копірайтерів, блогерів, маркетологів, журналістів та ін.), мультимедійний або цифровий сторітелінг (застосовується в процесі створення сайтів і в цифровій журналістиці, у соціальних мережах, а також під час створення презентацій та відеороликів). Цифровий сторітелінг може бути реалізований у форматах відеоролика, презентації і цифрової публікації з мультимедійним контентом (Грушевская, 2017, с. 40).

У нинішніх умовах інформаційного суспільства так зване традиційне навчання, яке зазвичай передбачає спілкування викладача і студента з метою передання інформації та знань студентам, викладацький

контроль якості й успішності засвоєних знань, дедалі більше втрачає актуальність. Постає проблема використання сучасних форм і методів організації навчальної діяльності студентів, які сприяли б підвищенню якості підготовки студентів.

Сучасні студенти належать до покоління цифрового світу, у якому головну роль відіграють Інтернет, комп'ютер, мобільний телефон або інші електронні пристрої. Однак у молоді відсутня здатність тривалого концентрування на матеріалі, для неї характерні кліпове мислення та труднощі сприйняття довгих інформаційних повідомлень. Такі особливості студентів покоління «Z» продукують не лише трансформацію їхнього ставлення до навчання, а й вимог до професорсько-викладацького складу. Сучасні викладачі повинні не лише знати, а й враховувати психофізіологічні, когнітивні та ціннісно-мотиваційні якості сучасного студента під час організації освітнього процесу. Зокрема, учені доводять, що саме доступність інформації в будь-який час доби спричинила значне погіршення пам'яті в молоді, яка перестала покладатися на свій мозок, а функцію накопичення і зберігання перенесла на мобільні телефони. Студенти покоління «Z» діють за принципом «знайшов, прочитав, закрив», і саме тому засвоюють інформацію лише поверхово й не мають цілісного уявлення про навколишній світ (Подік, 2017, с. 264–265).

Уважаємо, що саме використання методу сторітелінгу в процесі викладання фахових дисциплін для майбутніх бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи сприятиме активізації студентів, позитивній атмосфері під час занять, встановленню контакту між студентами та викладачем, а також впливатиме на лінію поведінки студента в конкретних ситуаціях, збагатить студентський словник мовленнєвими конструкціями, сформує навички швидкого орієнтування й вирішення завдань у спонтанно створених умовах. Це водночас впливає на становлення індивідуальної позиції в спілкуванні та самопрезентації студентів, збагачує особистий досвід у володінні прийомами й засобами мовлення. Дисципліни закладають адаптаційні механізми для безперервної освіти та творчості студентів. Її домінантами є розвинена мотивація й сформованість особистісних якостей, які визначають внутрішню потребу активного освоєння студентами функцій нових ролей, зокрема інформаційних.

Під час активного застосування сторітелінгу, як відзначає І. Побідаш, слід враховувати такі чинники, як: актуальність історії, своєчасність, доречність, правдивість та реалістичність, зрозумілість і простота, емоційність, щирість, новизна, ємність, динамічність, грамотність, винятковість, сфокусованість на одному об'єкті, темі, проблемі тощо.

Принципової уваги потребують відповідність історії цільовій аудиторії, а також робота над сюжетом, емоційно-змістовим наповненням, деталями (Побідаш, 2019, с. 149).

Слід відзначити, що, на думку С. Паламар, М. Науменко (2019), в освітньому процесі важливе не лише застосування такого методу, як сторітелінг, а й урізноманітнення представлення означених історій, використання сучасних освітніх інструментів для створення якісного контенту та цікавого оформлення сторітелінгу. Такими інструментами, згідно з дослідниками, є:

– Story jumper (<https://www.storyjumper.com/>) – хмарний ресурс з набором інструментів для створення ілюстрованих книг з різними історіями. Можна використовувати Storyjumper, власні доробки, а також шаблони з сайту. Цей інструмент дозволяє користувачам розробляти, структурувати та систематизувати справи, наповнювати контент текстовим і мультимедійним матеріалом. До вагомих переваг таких книг належать творчість, мобільність, мультимедійність, інтерактивність, доступність, зручність.

– Ourboox (<https://www.ourboox.com/>) – сучасна платформа для створення авторських електронних книг. Робота з платформою доволі проста та інтуїтивно зрозуміла. У книгах можна розмітити медіаоб'єкти: відеоматеріали, дидактичні ігри, гіпертекстові посилання тощо. Автор має доступ до статистики перегляду публікацій, а також редагування після публікації. Для додавання інтерактивних об'єктів і медіа є можливість працювати з редагуванням HTML-коду сторінки;

– Piktochart (<https://piktochart.com/>) – вебінфографічний додаток, який дозволяє користувачам без досвіду роботи в графічному дизайні легко створити інфографіку та візуальні зображення за допомогою тематичних шаблонів, додаючи короткі тексти;

– Canva (<https://www.canva.com/>) – крос-платформовий сервіс для графічного дизайну, що передбачає створення зображень та інформаційних плакатів, інфографіки. Робота сервісу базується на принципі використання готових елементів і варіації змінних шаблонів. Графічний редактор надає доступ до певної бібліотеки шаблонів, ілюстрацій, стокових фотографій та шрифтів. Сервіс призначений як для звичайних користувачів, так і професіоналів у сфері дизайну та цифрового маркетингу. На платформі можна створювати зображення для публікації в Інтернеті, макети для поліграфічної продукції тощо;

– Pixton (<https://www.pixton.com/>) – конструктор коміксів, що дозволяє створити власні історії від самого початку. Сервіс передбачає необмежене редагування малюнків, роботу з кольорами, розмірами, кутами повороту, позиціями графічних об'єктів;

– Wix.com (<https://wix.com/>) – міжнародна хмарна платформа для створення професійних сайтів та їхніх мобільних версій за допомогою інструментів drag-and-drop. До ключових переваг сервісу належать прості яскраві сучасні дизайн та інтерфейс, що дозволяє пересічному користувачеві без спеціальних знань і вмінь працювати з ним;

– StoryMap JS (<https://storymap.knightlab.com/>) – сервіс для створення мап-оповідей та просторових наративів. Робочі зони сервісу представлені у вигляді слайдів з підтримкою мультимедіа;

– Twine (<https://twinery.org/>) – застосунок для створення історій та роботи з мультимедійними й багатофункціональними, гіпертекстовими розповідями, іграми. Роботу з додатком можна розпочинати зі створення сюжетної мапи – своєрідної дошки зі сторінками пасажами історії, що сприяє орієнтуванню в структурі оповіді. Додаток передбачає додавання будь-якого медіаконтенту, можливість працювати з візуальним дизайном та елементами ігрової статистики. Слід зауважити, що запропоновані інструменти є хмарними, передбачають публічний і приватний доступ до опублікованих матеріалів.

Кожен з вищезазначених інструментів, як слушно зауважують С. Паламар, М. Науменко (2019), є мультифункціональними, а їхнє використання не має обмеженої сфери застосування. Вони сучасні, мобільні та дистанційні, передбачають доступ через мережу Інтернет. Перевагою цих інструментів є умовна безплатність (деякі потребують плати за додаткові спеціальні можливості) (Паламар, Науменко, 2019, с. 51–52).

Створення віртуальних навчальних середовищ (Лугова, 2020, с. 53), у яких майбутній лідер матиме можливість формувати й всесторонньо розвивати компетенції ділового спілкування, прийняття управлінських рішень у ситуаціях невизначеності й етичних дилем, є перспективним напрямом цифрової освіти. Тому важливими вважаємо розробки конкретної сюжетної канви навчальних відеоігор, закладеної для виховання нового покоління менеджерів.

Висновки. Отже, на основі здійсненого теоретичного дослідження можемо дійти висновків. Метод сторітелінгу дозволяє максимально ефективно подавати навчальний матеріал і підвищує мотивацію студентів до вивчення предмета, розвиває критичне мислення, сприяє формуванню власної думки, дозволяє розпочинати дискусії, аналізувати різні погляди, заохочує до пошуку різних варіантів вирішення завдання та використання інтерактивних форм роботи.

Наголошуємо, що головною відмінністю сторітелінгу є відсутність нав'язливих пропозицій, легкість: аудиторія, слухаючи або читаючи

таку історію, сама дійде потрібного висновку і запам'ятає набагато більший обсяг інформації.

У сучасних умовах розвитку освіти вагомими якостями бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи є здатність до саморозвитку й самоосвіти, самоаналізу, високий рівень самоорганізації, мобільність, проактивність, що визначають конкурентоздатність їх на ринку праці. Це сприятиме становленню компетентних фахівців, які можуть висувати цілі, адаптувати теоретичні знання в професійну площину, відповідати за прийняті рішення, планувати власну діяльність щодо досягнення цілей та завдань, розвивати навички колективної роботи.

Зважаючи на сучасні умови, нинішніх студентів — покоління «Z», викладачі вищої школи мають застосовувати у своїй роботі новітні тренди та сучасні методики, використовувати сучасні освітні інструменти, а також розвивати свої здатності самовдосконалення й саморозвитку особистості.

Перспективою подальших досліджень є розвідки, зосереджені на дослідженні питань щодо впровадження сторітелінгу під час курсів таких дисциплін, як «Інформаційно-аналітична діяльність», «Візуальна аналітика», «Інформаційний моніторинг», «Інформаційне забезпечення управління», зважаючи на новітні технології в розкритті особливостей застосування елементів віртуальної реальності й доповненої реальності під час підготовки майбутніх бакалаврів з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Список посилань

- Грушевская, В. Ю. (2017). Применение метода цифрового сторителлинга в проектной деятельности учащихся. *Педагогическое образование в России*, 6, 38–43.
- Коренівська, Ю. В. (2020). *Сторірінг і сторітелінг як інструменти формування комунікативної компетенції студентів-філологів*. Видавництво СумДУ.
- Лугова, Т. (2020). Наратив та сторітелінг у знанієвій структурі навчально-ділової відео гри як чинники синергії інформаційних технологій та духовно-орієнтованої педагогіки. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*, 8, 42–59.
- Паламар, С., Науменко, М. (2019). Сторітелінг у професійній підготовці майбутніх педагогів: сучасні інструменти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*, 7, 48–55.
- Побідаш, І. Л. (2019). Сторітелінг: ознаки «гарної» історії. *Обрії друкарства*, 1 (7), 144–150.
- Подік, І. (2017). Сервіси google у навчанні студентів покоління Z. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 60 (4), 264–277.

References

- Grushevskaia, V. Y. (2017). Application of the digital storytelling method in students' project activities. *Pedagogicheskoe obrazovanie v Rossii*, 6, 38–43. [In Russian].
- Korenivska, Y. V. (2020). *Storyreading and storytelling as tools for the formation of communicative competence of students of philology*. Sumy State University Publishing House. [In Ukrainian].
- Luhova, T. (2020). Narrative and storytelling in the knowledge structure of educational and business video games as factors of synergy of information technologies and spiritually-oriented pedagogy. *Electronic scientific professional publication "Vidkryte osvritnie e-seredovyshe suchasnoho universytetu"*, 8, 42–59. [In Ukrainian].
- Palamar, S., Naumenko, M. (2019). Storytelling in the training of future teachers: modern tools. *Vidkryte osvritnie e-seredovyshe suchasnoho universytetu*, 7, 48–55. [In Ukrainian].
- Pobidash, I. L. (2019). Storytelling: signs of "good" history. *Obrii druzarstva*, 1 (7), 144–150. [In Ukrainian].
- Podik, I. (2017). Google services in teaching students of generation Z. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 60 (4), 264–277. [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 10.03.2021